

МЕТАФОРИЧНИЙ ОБРАЗ УКРАЇНИ В ПОЕЗІЇ Є.МАЛАНЮКА (ФЕМІНІСТИЧНЕ ПРОЧИТАННЯ)

Поетичну творчість Є.Маланюка дослідники систематизують по-різному. Так, І.Качуровський виділяє в ній інвенктивно-історіософічну, ностальгічну, інтимну (з елементами любові й дружби) та релігійно-містичну лірику¹. І.Дзюба

говорить про історіософський, релігійний, космопсихологічний, інтимний, національно-іолітичний виміри його поезії². Дана розвідка фокусується на історіософічній ліриці Є.Маланюка, в якій акумульовано метафоричний образ України. Історіософська

лірика Маланюкової поезії розбудовується навколо державницького мотиву. Це - "поетичний бій за державну Україну", або її міфотворення³. Маланюк був соціально заангажованим поетом, він не визнавав чистого мистецтва, не любив гри в літературу (не розумів "Улісса" Джойса). З другого боку, характеризуючи стиль Маланюка, Дзюба зазначає: "Він свідомо протистояв сентиментальності й мелодраматизмові, "українській" розляпаності й солодкавості, культивував стиль строгий і лапідарний, дисципліну вислову; він не потопає у емоціях, а формує їх напруженою думкою; з цієї ж напруги народжувалася і його чітка разюча метафорика, і сугестивна ритмомелодика, і енергія пластичного мовлення"⁴. Дзюба, власне, лише заторкує проблему двох вимірів сучасного мистецтва: традиційного і модерного. На цій дискусійній проблемі зупиняється Б.Бойчук, котрий твердить, що Маланюк не належить до жодної з них, "він часто наближається, навіть перетинається то з одним, то з другим, - щоб після знов відійти і продовжувати окремо"⁵. Йдеться про те, що поверховий аналіз відносить Маланюка до традиціоналістів (класицистів), особливо тоді, коли ідейно-стильова сутність поезії безпідставно ототожнюється із системою версифікації - Маланюк справді дотримувався класичного віршування, в його віршів - традиційна строфіка, музичне інструментування, рими. Та навіть тут, як зауважує Бойчук, поет розриває норми, "акумулює ритмічні вольтати, доводить до розряджень, щоб створити ефект катаклізму, трагедії, болю"⁶. Але особливо нетрадиційною (як на сучасників поета в Україні - Н.П.) є його метафорика й загалом образна система.

Вже у перших збірках "Стилет і стилос" (1925), "Гербарій" (1926) з'являється метафоричний образ України-жінки (матері, дружини, коханки, бранки), тотально впроваджуваний у текстову тканину збірок "Земля й залізо" (1930), "Земна Мадонна" (1934), де ця метафора набуває ролі поетичного коду й ознаки маркера поезії Маланюка. Останньою збіркою, де ця метафора ще присутня у такій ролі, є "Перстень Полікрата" (1939). Варто зазначити, що поезії, позначені

державницьким пафосом, любов'ю-ненавистю до жінки-коханки-сестри-України, найчастіше датовані двадцятьма роками (навіть у збірках 1934, 1939 рр.).

За дефініцією, метафора - троп вживання слова або виразу в переносному значенні, означає всі фігури заміщення, які в одному і тому ж означнику переносять означуване із практичної сфери (денотація) у мітологічну сферу (конотація) за допомогою явного (експліцитного) або прихованого (імпліцитного) порівняння⁷. У випадку Є.Маланюка завжди йтиметься про експліцитне порівняння. У поезіях зустрічаються елементи антропоморфізації природи України, а образ самої України вельми виразно співвідноситься з патріархальною жінкою.

Теоретик метафори П.Рікер доводить правдивість первинного означення метафори як тропу, що виникає внаслідок порівняння. Рікер, посилаючись на Арістотеля, стверджує, що переносні значення постають як результат взаємодії тотожності й відмінності. Тому метафора дозволяє бачити усю дію цього механізму, оскільки тотожність і відмінність тут не зливаються, а протипоставляються⁸. О.Барфілд зазначив, що метафора - це навмисне поєднання періодичностей талановитим майстром.

Ці теоретичні зауваги мають для нас важливе значення. Оскільки далі йтиметься про виявлення подібностей між образом України, метафорично втіленим Є.Маланюком у подібні жінки, і міфічною патріархальною жінкою, яку демістифікують феміністки (зокрема С. де Бовуар), то потрібно нагадати, що існує також і зовсім інша жінка. Метафора України-жінки не потверджує повне злиття об'єктів порівняння. Подібність об'єктів досягається, поки йдеться про патріархальну жінку, а ще більшою мірою про чоловічі міфи про жінку. Шляхом деконструкції традиційних міфів С де Бовуар в остаточному підсумку стверджує рівноправність чоловіка і жінки, появу жінки як суб'єкта, вільного і незалежного від волі чоловіка не менше, ніж чоловік від її волі. Таким чином, порівняння України з жінкою передбачає і подібність із патріархальною жінкою, і відмінність України-об'єкта від жінки-

суб'єкта. Це лише потверджує теорію П.Рікера.

Асоціювання України з жіночим началом - не нове в українській як фольклорній так і літературній традиції. Але до Маланюка панувала метафора неньки-України. З поетів особливе значення приділяв цьому образу України-матері Т.Шевченко. Це дозволило Г.Грабовичу побачити в "Катерині" непримиренну світову суперечність "чоловічої та жіночої сторін, неможливість їх об'єднання для дальшого продовження роду й розвитку"; символічно тлумачити "жіночий світ" як образ України у Шевченка: це "пригноблена, безпорадна, "жіночна" Україна кріпаків, світ, заселений передусім покритками та їх нешлюбними дітьми. Стан її буття, визначений положенням жертви, ще більше підсилюється частими мотивами інцесту й згвалтування"⁹. Але Шевченко наголошує не на цьому: для нього головним є *материнське*. Часто матері-грішниці спокутують свій гріх жертвою ("Катерина"), служінням громаді ("Відьма"), християнською прощею ("Княжна"), самопосвятою дитині ("Наймичка", "Марія"). У Шевченка - порівняння жінки з Україною *імпліцитне*, тому подібна до Грабовичевої інтерпретація викликає у традиційних шевченкознавців багато заперечень - саме через свою "непродуктивність". Подібні мотиви ("байстрюча мати яничар", постійні згвалтування тощо) можна зустріти й у Малашока, в якого порівняння жінки-дружини з Україною є *експліцитним* і, як на мене, дуже прозорою видається є паралель з патріархальною жінкою у трактуванні феміністок.

Метафора Є.Маланюка має традиційну генезу: "будь-яка зміна структури включає момент раптового осяяння, інсайту, коли виникає нова структура, що руйнує і перетворює попередню конфігурацію"¹⁰. Н.Гудмен, яку аналізує у своїй роботі П.Рікер, говорить, що метафора - це "переклеювання етикеток", в результаті якого народжується "гармонія предиката, обваженого минулим, і об'єкта, який кориться, чинячи опір". Саме так, на мою думку, можна пояснити процес появи Маланюкової метафори жінки-коханки-України з традиційної матері-України, особливо поширеної у фольклорі.

Переходячи до детального аналізу жіночого світу в поезії Маланюка, зазначу, що в його ліриці яскраво представлений і чоловічий світ. Часто окрема поезія демонструє рівновагу чоловічого й жіночого первнів. Такою, наприклад, є поезія "Стилет чи стилос"¹¹ (одноіменна збірка). Ліричний персонаж ще не збагнув, хто він - *стилет* чи *стилос*, - терези вагаються, *якір* ще не кинуту. Стилос веде до жіночого світу "там" - до берегів *краси*. Такими є образи першої строфи. Друга строфа і половина третьої розкривають заявлену у першій строфі вічну красу жіночими образами (винятком є *дивний ліс*, що зітхає *ароматом* і дзвенить від *гімнів*). Але гімни співають *п'яні птиці*, у лісі *незі'мята трава*, що вабить "сном *солодких таємниць*", там *гіпнотичні кобри*, *золотілі діви*. Друга половина третьої строфи і вся четверта представляє чоловічий світ "тут" - *набряклий вітром обрій* (який може зрадити і віддати *води(!)* - жін. рід), *веселий галас бою*. Навіть буря і хвиля звучать тут по-чоловічому у родовому відмінку - *розгоном бур і божевіллям хвиль*. Ліричному героєві цей світ більше до вподоби - він занурюється в його *безмежся*, *п'яний синій хміль*.

Цей вірш характеризується майже математичною точністю, котра поглиблюється образом терезів, що порівну поділяють матерію на два світи - чоловічий і жіночий.

Цікаво, що себе персонаж осмислює виразними, маскулініними образами: "Вчини мене бичем Твоїм - Ударом, вистрілом, набоем" (С.36); "Напружений, незломно-гордий, Залізних імператор строф" (С.65); "Напруженість, суцільність, важкість, повність Та бронза й сталь - на тиск і переріз" (С.84); "Міцним металом наллята безмовність, Короткий меч і смертоносний спис" (С.84). Його поезії теж такі самі по-маскулініному металеві й напружені, віршовий розмір сприяє по-чоловічому лапідарному стилю віршів-когорт: "Важкі та мускулясті стопи Пруживий одбивають ямб" (С.65).

В "Уривку з поеми" подається цілий ряд чоловічих образів, історичних осіб різних епох, що витворюють опозиційну силу до московського ворога і чийм нащадком відчуває себе герой: чумак, січовик, міцні поплічники Богдана, отамани курінні, сивий

Мазепа, Гонга, Залізник - цілий народ ("не паралітик і не лірник"). Герой вічуває родинний зв'язок з віками: "Внук кремезного чумака, січовика блідий праправнук, - Я закохавсь в гучних віках, Я волю полюбив державну" (С.45). Це лицарське зізнання у коханні, успадковане від славних предків, закладає основи справжньої бінарної опозиції, модель якої передбачає наявність чи присутність певної ознаки: для персонажа важливим є протиставлення **державної волі** (як символу вільної емансипованої жінки) і **степової бранки**, основа буття для якої - постійна зрада. Друга половина опозиції дешифрується як патріархальна жінка, "обтяжена" масивом міфів, створених про неї чоловіком, які так переконливо деміфологізує С. де Бовуар.

Перш за все, чому Україна в Маланюка дружина, а не мати? С. де Бовуар говорить, що міф про жінку настільки мінливий і суперечливий, що не одразу збагнеш, наскільки він цілісний: "Даліла і Юдіф, Аспазія і Лукреція, Пандора й Афіна; жінка - це водночас Єва і Діва Марія... Жінка ж уособлює природу як Мати, Дружина, Ідея. Ці постаті то зливаються, то протистоять одна одній, і в кожній з них - два обличчя"¹². Таким чином, постаті матері і дружини настільки ж відмінні, наскільки й подібні, бо представляють один об'єкт, *Іншість* - жінку. Це вже питання психології творчості, чому Т.Шевченко акцентує саме на іпостасі матері, а Маланюк - дружини. Головне, що імпліцитний образ жінки у Шевченка такий же патріархальний за своєю суттю, як й імпліцитно виражена Маланюкова жіпка-Україна. До речі, для ліричного героя Маланюка важливим залишається питання, хто ж вона (Україна) - мати, невірна дружина чи сестра: "Ні, Ти - не мати! Шал коханки У чорнім полум'ї коси, В обличчі степової бранки Хміль половецької краси ... Бо ти ж коханка, а не мати, Зрадлива бранко степова!" (С. 55-57); "ці очі вічні - Чиї - коханої? Сестри? (С.42); "І в коханій - під пристрастю - ясно сяє сестра" (С.128). У міфі природи як втілення жіночого начала важливим є момент власності: матір на відміну від дружини чи коханки важче уявити своєю власністю: "Мати повинна уособлювати Природу, яка охоплює всіх людей, не належачи жодному з них. Йому нестерпно бачити її чиеюсь здобиччю не тому,

що, як часто вважають, він сам хоче володіти нею, а тому, що воліє, аби вона існувала поза всяким владанням. Їй не личить мати дріб'язкову значимість дружини або коханки"¹³. Той факт, що Україна не вільна, а постійно комусь належить, переходить з рук у руки, міняючи владарів, які завойовують її силою, зумовлює вибір Маланюка: Україна - не мати, бо матері не годиться так поводитися. Саме тому ліричний герой промовляє до України: "Прости, що я не син, не син Тобі ще Бо й Ти - не мати, бранко степова!" (С.59)

Питання співвіднесеності образу матері й образу жінки-дружини важливе ще з одного боку. Україна-мати все-таки присутня в поетичному універсумі Маланюка як байстрюча мати, покритка: "Страшно покритки Катерини Мордували покірливу плоть" (С.100). Як і у випадку з чоловічими образами славетних героїв, Маланюк вибудовує цілий ряд жіночих образів (тільки тепер негативних) у поезії "Лежиш, розпусто, на розпутті": "Це ж ти - попівна Роксоляна, Байстрюча мати яничар!" (С.104); "Це ти, безславна і лиха В Богданови ятрилась рані" (С.104); "Ти, Пріська гетьмана Петра" (С.104). Україна ввижається героєві вічною покриткою: "Так, покриткою йдеш віками І в дикім лоні, наче камінь, Монгольське важчає байстря" (С.107). Мати-рабиця передає свій рабський дух дітям: "Звідціль черкаська твоя шатость І рабська кров твоя звідціль. І діти, мов дурні курчата, І сліз - пісні, й бандури - біль. І та розслабленість ледача І серця, й розуму, і рук - Безсила насолода плачу Безсоромпоплебейських мук" (С.104-105). Звідси - "тавро калічного народа" (С.99), який страждає, але не звільняється: "І тяжко стогне раб відвічний. Даремно клекотить весна І віє вітер історичний: Він знов не чує і не зна" (С.68). Але подекуди перемагає оптимістична настроєність героя, котрий вірить, не зважаючи на "невільників злиденних" та "сліпу і рабську кров" (С.67), що: "І знаю: буде. Знаю: вдарить. І знов, і знов хитнеться світ, І прокривавить гимном кари непереможний заповіт" (С.69). До речі, це не єдина алюзія на Шевченка у творах Маланюка. Варто сказати, що майже всі згадки про Тараса перейняті оптимізмом ("і даром божеським гряде Нам прометеїв дух Тараса").

Отже, майже постійно мати-Україна - це мати байстрюків, яничар, рабів. Лише у поезії "Невичернальність" герой захоплюється непереможною силою розіп'ятої віками України, яку вороги "гноблять, калічать, труять рід, Ворожать, напускають чари, Здається, знищено вже й слід, Лиш потурнаки й яничари", а натомість гуде "вулканом націй ціла раса", з'являються "Стефанік і Куліш, Ось - Коцюбинський, Леся - квіти Степів страждальної землі. Народу самосійні (виділ. моє - Н.П.) діти!" (С.81). Оця самосійність ніби ізолює геніїв, які далекі від народу.

Коли образ матері тяжіє до існування поза всяким володінням, то образ патріархальної жінки-дружини виявляє особливу спорідненість із природою через свою позірну пасивність і готовність до підпорядкування: "Жінка за патріархату виявляє саме насамперед як Дружина, бо ж верховний творець - чоловік. Її подарували чоловікові, аби він володів нею й запліднював її, як він володіє землею й робить її плідною. І завдяки їй він перетворює всю природу на своє царство. Він прагне завойовувати, брати, володіти; володіти жінкою, значить перемогти її"¹⁴. Саме остання заувага: "володіти жінкою - значить перемогти її" і є морально-філософським підґрунтям метафоричного ряду ворогів-коханців України. У Маланюка вороги української землі асоціюються з її коханцями, а захоплення землі паралелізується із статевим актом чи, правильніше, зґвалтуванням.

Для ілюстрації даної тези зосереджуся на кількох моментах. По-перше, хто є завойовниками? З одного боку, половецький хижацький хан і степ: "Крик гортанний потвор кососкулих, Тупіт тисяч, дзичання, дудніння, Свист степів, опівнічній гули" (С.67); "Ти віддала татарину в знеможі І чув твій сміх батиевий намет" (С.76), а з другого боку, - Росія - "Ще засилатимеш, на жаль, До Києва послів московських, - І по паркету наших заль Ступати лаптю буде сковзько" (С.46). Важливо, що ліричний герой трактує цих завойовників майже як суперників. Вони - також об'єкти, справжні чоловіки. Суб'єктом залишається тільки "вона".

По-друге, це - сам образ коханки, яку "призначено перелюбству: це єдине обличчя, яке може набути її свобода. Вона невірна

навіть незалежно від своїх бажань, думок, свідомості. Внаслідок того, що її розглядають, як об'єкт, вона відкрита для будь-якої суб'єктивності, котра обирає її, аби заволодіти нею"¹⁵. У "Псальмах степу" розгортається ціла апологія зради: "Покірливо підеш сама ти З лукавим усміхом у бран... Та хутко скінчиться відрода: Прокинеться кривава зрада І стисне віроломний ніж... І знову ніч очей покличе - Тебе спіймать, схопить Тебе б..." (С.57) - і так без кінця. Персонаж зневажає, ненавидить це перелюбство: "похотлива скитська гетеро" (С.66); "перекохапа мандрівниками, Всім даруеш розтерзане тіло для втіх" (С.68); "Божевільна блуднице, В дикій слині коханців, - розпусти краси!" (С.67); "Тут - рабня, кожному, хто хоче, Дике тіло, що кохає гніт. Дике тіло і мертву душу..." (С.99); "Стрибати в гречку - тільки й щастя. Щоб в корчах зради завмирати" (С.104); "Лежиш, розпусти, па розпутті, повія ханів і царів" (С.104). Зневага і ненависть переходять аж у прокльон: "З пекла твоєї краси В тобі одній - хвороби всіх країн І на тобі - прокляття всіх прокльонів, Так будь же проклята ще раз, полужива, Елладо Скитська, Елладо Степова" (С.83).

Принагідно зазначу, як своєрідно Маланюк "оцінив" особливе геополітичне положення України: "На узбоччу дороги - з Європи в Азію, Головою на Захід і лоном на Схід - Розпростерла солодкі смагляві в'язи На поталу, на ганьбу земних огид (С.66); "Так тепер - зі Сходу па Захід, Як тоді - із Варяг у греки" (С.67); "Рамено - з Заходу на Схід, Рамено - з Півночі на Південь. І так розіп'ята - віки" (С.81).

В метафорі, що стала організуючим первнем цілого дискурсу, важливим є елемент антропоморфізації: "Несамовитим криком крові Роздерлися Твої уста: Сурмиш у рупор пурпуровий, Вагітна бурями повстань!" (С.44); "А тут все тіло прадить сором Гостріш, ніж біль найгірших кар, - Коли Тебе розпусним зором Нагую огляда владар" (С.58); "Не стомилась, лежиш простерта, Тяжко гупають в древні груди" (С.67); "Лиш чорними очима хитрих вікон Всміхнуться молодицями хати... Лиш, як крізь сон, майнуть крилаті вії І ніч очей з-під п'явок гострих брів" (С.75); "Й зачнеться ізнову від муки родильного крику, З-під ржі тисячоліття залізом держава зросте" (С. 113).

У своєму любовному шалі степова бранка настільки лякає ліричного героя, що вся візія виповнюється жаскими образами ночі та відьмацтва: "Чорне. Чорне. Ні вогника в морок. Чорне. Чорне. Ні іскр. Ні зірок. Лиш пекучої пристрасті змора, - До безодні останній крок" (С.77); "Свист степів, опівнічній гули, Ніч - і ти, закривавлено-синя" (С.67); "Отак лежиш - замріяно-безсила, А сходить ніч, і відьмою віючі Ти розгортаєш кажанові крила ... Летиш страшна й розхристана на шабаш - Своїх дітей байстручу пити кров" (С.76).

"Вона - хаос, з якого все виникло і куди все повинно колись повернутися. Вона - небуття. З темрявою ночі зливаються різноманітні вияви світу, які висвітлює денне світло: ніч - це головним чином затхлий дух і морок матерії, ніч - це дрімота й ніщо... Чоловік прагне неба, світла, вершин, заллятих сонцем"⁴⁶. І справді, поряд з темним дійством кохання наскрізним образом у Маланюка є видіння весни - чогось нового, світлого, чистого і зрештою незайманого, яка протиставляється головному образу: "Ми - нанизу в сліпій імлі, Вгорі - далекі зорі неба" (С.78); "В твою далеку синь я обрїй відчинив" (С.66); "А над степами вітер віє! А в небі гуркотить весна" (С.105); "Там весна - легким леготом, вітер - синій і гострий" (С.128); "А в диких рухах ще регоче Ніким не займана весна" (С.58). Саме з весною пов'язані ті рідкісні світлі, не затьмарені зневагою чи ненавистю вірші, які лиш потверджують - воістину від любові до ненависті - один крок: "Знаю - медом сонця, ой Лудо, В твоїм древнім тілі - весна. О, моя степова Елладо, Ти й тепер антично-ясна... Ти, красо землі несказанна, Нам немудрим - даремний дар!" (С.72)

Образ України-кохаики має ще одну грань: він співвідноситься з землею. С. де Бовуар приділяє багато уваги аналізу метафори жінка-поле, а чоловік - насіння. Природа традиційно, як уже зазначено, асоціюється з образом матері, що має відобразити її існування поза всяким володінням. У Маланюка *земля* чи не скрізь подається як об'єкт для володіння, захоплення, боротьби. Важливо зауважити, як це робить С. де Бовуар, що ідею володіння не можливо реалізувати позитивно. Насправді ніколи нічим і ніким не володіють,

а намагаються привласнити собі силоміць. Найбільш випробуваний спосіб утвердити своє право на добро - це перешкодити іншому скористатися ним (згадаймо ворогів України - суперників для героя).

Образ землі з'являється у двох поезіях Маланюка "Сага" і "З "Полтави", які в еротичному дусі зображають українську землю перед приходом варягів: "Тут жінка безсила - земля розімліла від спраги, Розкривши чорнозем в пекучій нестямі для всіх" (С. 113); "Тут - безсилою жінкою, непритомно-прекрасно, Розгорнулась обاپоли голим тілом земля" (С.128).

Варяги - єдині володарі землі Руської, яких ліричний герой сприймає позитивно. Це справжні володарі, бо вони дарували їй державність: "Чую - йдете, грядете, варяги, Обняти, стиснути і витиснуть форму красі" (С.113); "Там обертав в державну бронзу владно Це мудре золото - кремезний варяг" (С.75); "Він в холодку ж спочив у темній Лаврі, Від мудрості знесилений Владар".

Власне державність, яка асоціюється у героя з весною і свободою - стрижень історіософської лірики Маланюка. Заклики: "Повстань, як древле! Панцир з міді Замінить лахи й ганчірки - І знов дівоча стать Обиди Звитяжно гляне у віки" (С.105) - змінюються риторичними питаннями: "Коли ж, коли ж знайдеш державну бронзу Проклятий край, Елладо Степова?!" (С.77)

Як на мене, то у контексті даного прочитання важливим є таке трактування волі: "Коли ж струснеш цей пил? Повстанеш вся - акорд! **І лоно віддасиш своєму Чоловіку**" (підкреслення моє - Н.П.) (С.66) Виявляється, бінарна опозиція степова бранка/державна воля передбачає не повну емансипацію жінки - *не справжню її незалежність, а шлюб*. Головне - покірність своєму чоловіку. Отже, вся зневага і ненависть до степової бранки виникає через постійну зраду не волі, а "свого чоловіка". Це важливо для демістифікаційної феміністичної традиції, адже так підкреслюється маскуліність автора. Проте для Малашока не це важило - для нього насправді істотним є *гармонійний шлюб*. Можливо, його велику літеру в словах "Владар", "Чоловік" а також в усіх відмінках особового займенника "Ти"¹⁷ можна вважати символом такої гармонії, яка передбачає рівність обох суб'єктів.

Л. Пономаренко

Я не робитиму, злісно втішаючись, висновків щодо фаллоцеїтризму поглядів Є.Маланюка, котрий не зміг "дозволити" Україні повної емансипації - такі висновки не передбачені планом даного дослідження. Зазначу лише, що в Маланюковій метафорі

України як жіночого начала продовжується народна традиція, згідно з якою Україна асоціюється з матір'ю, а також Шевченкова тема покриток. Маланюк насичує ці традиційні конструкції особливою пристрасністю, еротизмом і біллю.

Примітки

1. *Качуровський І.* До "реабілітації" Євгена Маланюка // Маланюк Є. Земна Мадонна. - Словацьке педагогічне видавництво у Братиславі, відділ української літератури в Пряшеві. Фондація ім. Олега Ольжича у Лондоні, 1991.- С.406.
2. *Дзюба І.* Поезія вигнання // Маланюк Є. Земна Мадонна. - С.403.
3. Історія української літератури ХХ ст. За ред. В.Г.Дончика: У 2 книгах. - К.: Либідь, 1998. - Книга перша. - С.179.
4. *Дзюба І.* Поезія вигнання. - С.403.
5. Уривки з літературних праць про Є.Маланюка. Бойчук Б. ("Слово", Збірник 3, Нью-Йорк, 1968). // Маланюк Є. Земна Мадонна.-С.411-412.
6. Там само. -С.412.
7. Термінологічний словник // Слово. Знак. Дискурс. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. Львів: Літопис, 1996.-С.611.
8. *Рикер П.* Живая метафора // Теория метафор?. - М.: Прогресс, 1990. - С.435-455.
9. *Грабовим Г.* Поет як міфотворець. - К., 1991. - С.68-70.
10. *Рикер П.* Живая метафора. - С.440.
11. *Маланюк Є.* Земна Мадонна. - С.37. (Далі цілування творів Є.Малапука за цим виданням у тексті, зі вказуванням сторінки)
12. *С. де Бовуар.* Друга стать: У 2 томах. - К.: Основи, 1994. - Т.1. - С. 148-149.
13. Там само. -С.213.
14. Там само. -С. 160.
15. Там само. - С.205.
16. Там само. - С.153.
17. Велика літера в особовому займеннику "ти" присутня постійно в перших збірках, але не завжди в пізніших. Це можна трактувати як принципову позицію автора або як неухважність видавця.

Summary

In the focus of the article is a well-known metaphorical image of Ukraine in the historiosophical Malanyuk's lyrics. Feministic approach and especially classical Simona de Beauvoir's work "The Second Sex" helps the author to interpret the metaphore which organizes the historiosophical myth. The author proves that Malanyuk in his own manner continues and reevaluates Ukrainian folk tradition and Shevchenko's canon of "Ukraine-mother".